

6-Mavzu. TURIZM SOHASIDAGI XIZMATLAR VA MAHSULOTLAR

Reja:

- 6.1. Turistik xizmatlar
- 6.2. Turistik mahsulotlar
- 6.3. Turistik xizmatlar xususiyatlarining «To'rtta S» bilan ifodalanishi
- 6.4. Xizmat ko'rsatish klasslari va xizmatlar paketi

6.1. Turistik xizmatlar

Turizm sohasining muhim ijtimoiy hamda iqtisodiy ahamiyatga ega bo'lishi quyidagi omilarga ta'siri bilan belgilanadi:

Omillar

1 Mahalliy daromadni o'stiradi

2 Yangi ish o'rinlarini yaratadi

3 Turistik xizmatlar ishlab chiqarish bilan bog'liq bo'lgan barcha sohalarni rivojlantiradi

4 Sayyohlik markazlarida ijtimoiy va ishlab chiqarish infratuzilmasini rivojlantiradi

5 Xalq hunarmandchilik markazlari faoliyatining rivojlanishini tezlashtiradi

6 Mahalliy aholi yashash darajasining o'sishini ta'minlaydi

7

Valyuta tushumlari miqdorining o'sishiga yordam beradi

«Turistik xizmatlar turistik faoliyat subyektlarining joylashtirish, ovqatlantirish, transport, axborot-reklama xizmatlari ko‘rsatish borasidagi, shuningdek, turistlarning ehtiyojlarini qondirishga qaratilgan boshqa xizmatlar»

O‘zbekiston Respublikasining «Turizm to‘g‘risida»gi Qonunning 3-moddasi

«Turistik xizmatlar shartnoma asosida ko‘rsatiladi. Shartnomada ko‘rsatilgan xizmatlarning ko‘lami va sifati, taraflarning huquqlari hamda majburiyatlarini, haq to‘lash va hisob-kitoblar tartibini, shartnomaning amal qilish muddatini va uni bajarmaganlik yoki lozim darajada bajarmaganlik uchun javobgarlikni, shuningdek, taraflarning kelishuviga ko‘ra boshqa shartlarni belgilaydi».

O‘zbekiston Respublikasining «Turizm to‘g‘risida»gi Qonunning 12-moddasi

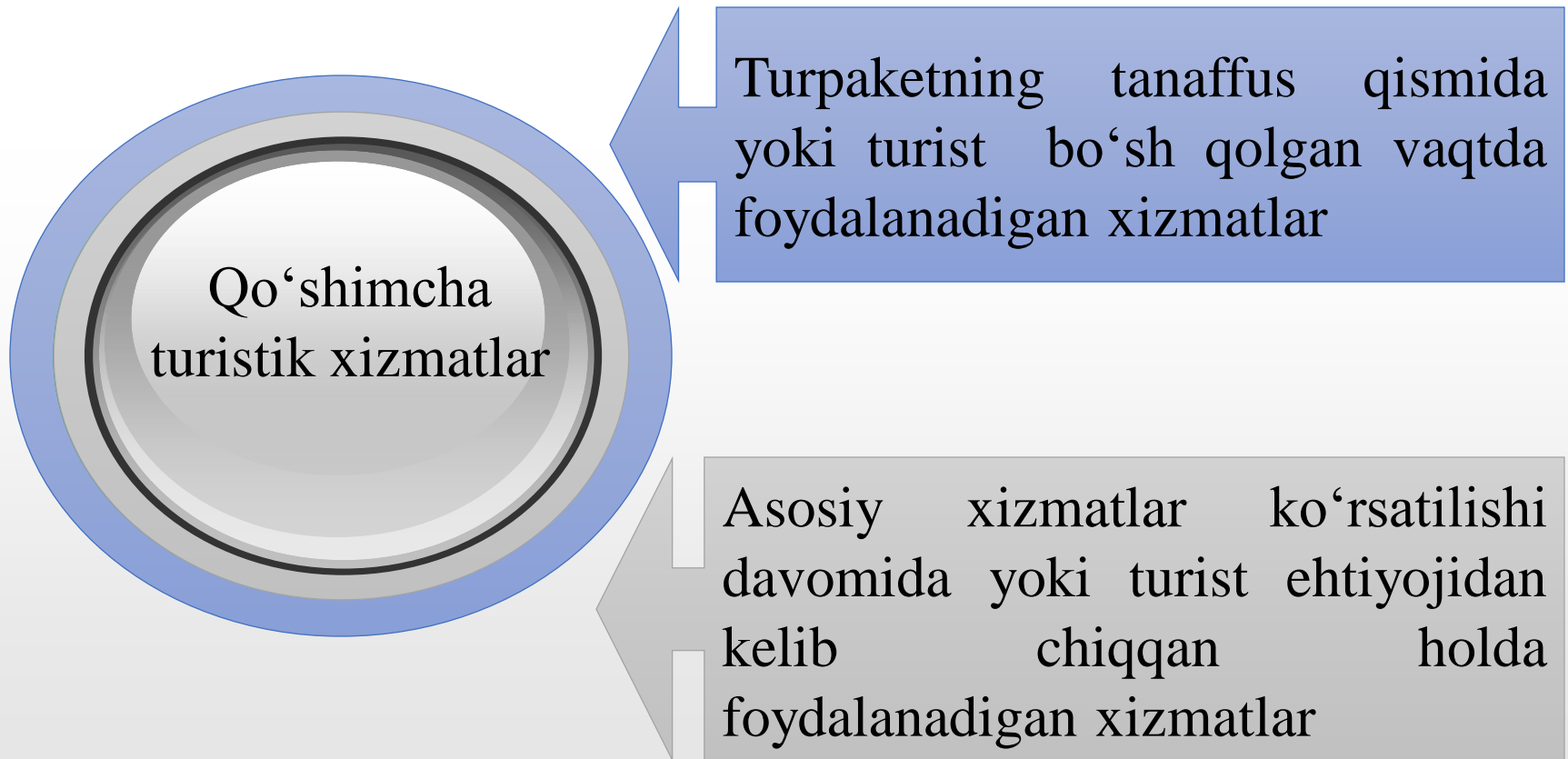
Turistik xizmatlar – turist va ekskursant ehtiyojlarini qondirish va ta’minlashga qaratilgan, xizmat sohasidagi bir maqsadga yo‘naltirilgan harakatlar to‘plami bo‘lib, ular turizm maqsadlariga, xarakteriga va turistik xizmatning qanday yo‘naltirilganligiga javob berishi hamda umuminsoniy tamoyillarga qarshi bo‘lmasligi kerak. Davlat standarti ta’rifiga ko‘ra, **turistik xizmatlar – turistlarning ehtiyojlarini qondirish faoliyati bilan shug‘ullanuvchi turizm tashkilotlari faoliyatining mahsulidir.**

Turistik xizmatlar ikki turga bo'linadi

Asosiy xizmatlar (tashish, joylashtirish, ovqatlantirish) turpaketga kiritiladigan xizmatlardir. Qo'shimcha turistik xizmatlar esa turpaketga kiritilmaydi

Asosiy turistik xizmatlar oldindan sotib olingan (sayohatni boshlashdan oldin) ya'ni to'lov oldindan amalga oshirilgan bo'ladi. Qo'shimcha turistik xizmatlarda to'lov – xizmatdan foydalanish jarayonida turist tomonidan qo'shimcha to'lov sifatida amalga oshiriladi.

Qo‘shimcha turistik xizmatlardan turist ikki xil vaziyatda foydalanadi

6.2. Turistik mahsulotlar

Turistik mahsulotlar-*turistik asosiy xizmatlardan* (bronlashtirish, transfert, joylashtirish, ovqatlantirish, ekskursiyalar), *qo‘shimcha xizmatlar turistik-ishlardan* (foto xizmati, sug‘urta, axborot, moliya, bank xizmati) *va turistik tovarlardan* (esdalik sovg‘alar, xilma-xil tur tovarlari, iste‘mol tovarlari- parfyumeriya, tamaki, spirtli ichimliklar, maishiy texnika, kiyim-kechak) *iboratdir.*

«Tur - muayyan yo‘nalish bo‘yicha turistik xizmatlar majmui (joy bandlash, joylashtirish, ovqatlantirish, transport, rekreatsiya, ekskursiya xizmatlari va boshqa xizmatlar) bilan ta‘minlangan aniq muddatlardagi turistik sayohat»

- O‘zbekiston Respublikasining «Turizm to‘g‘risida»gi Qonunning 3-moddasi

TURISTIK MAHSULOT (100%)

1

*Turpaket yoki
asosiy xizmatlar
(50%)*

2

*Qo'shimcha
xizmatlar
(30%)*

3

*Tovarlarni
(sovg'a, suvenir)
(20%)*

Turmahsulot bo'yicha turistik harajatlarni tarkibi

TURISTIK MAHSULOTNING TARKIBI

1

Turizmning asosiy xizmatlari

Turoperator xizmatlari

Turagentlar xizmatlari

Tashish – transfert

Joylashtirish

Ovqatlantirish

Turistik ekskursiya
хизматлари

Davolash va dam olish
хизматлари

2

Turizmning qo‘shimcha xizmatlari

Moliyaviy cheklar

Bank kredit kartalari

Avtomobillarni
ijaraga berish

Qo‘riqlash

Immigrantlarning
vizalari va hujjatlari

Sug‘urtalash

Axborotlar bilan
ta‘minlash

Gid-tarjimon xizmati

3

Turistik tovarlar assortimenti

Suvenirlar, estaliklar

Parfyumeriya mollari

Tamaki mahsulotlari

Maishiy va industriya
моллари

Oziq-ovqat mahsulotlari

Milliy hunarmandchilik

Turizmga doir narsalar

Turistik mahsulotning tarkibiy tuzilishi

6.3. Turistik xizmatlar xususiyatlarining «To‘rtta S» bilan ifodalanishi

Boshqa xizmat turlari kabi turistik xizmatlar o‘ziga xos xususiyatlarini shartli ravishda «To‘rtta S» bilan belgilasak, quyidagi holatda bo‘ladi:

**Turistik xizmatlar
xususiyatlarining
«To‘rtta S» bilan
ifodalanishi**

Sezilmaslik

*Servisni va
iste‘molchini
o‘zaro
bog‘liqligi*

Saqlanmaslik

*Sifatning doimiy
emasligi*

6.4. *Xizmat ko'rsatish klasslari va xizmatlar paketi*

Xizmat ko'rsatish klasslari taqdim etilayotgan xizmatlar sifatini belgilash uchun ishlatiladi.

Turoperator va turagentlar turni sotishda ularni quyidagi kategoriyalarga ajratishadi:

- ***Lyuks klass*** - Ushbu klass bo'yicha turlarni tashkil qilishda odatda eng yuqori darajali xizmatlar jalb qilinadi. Bunday turlar VIP-xizmat ko'rsatish turkumi (razryadi) bo'yicha taqdim etiladi.
- ***Birinchi klass*** - bu ham nisbatan yuqori darajali xizmat ko'rsatish bo'lib, 4-5 yulduzli mehmonxonalarga joylashtirish, biznes klass darajadagi samolyotlarda uchishni, qimmatbaho restoranlarda ovqatlanishni, individual transfertni, gid xizmatlarini nazarda tutadi.
- ***Turistik klass*** - 2-3 yulduzli mehmonxonalarda joylashtirishni, doimo aviareyslarning iqtisod klasslarida uchishni, shved stoli bo'yicha ovqatlanishni, guruhli transfertni nazarda tutuvchi eng ommalashgan xizmat ko'rsatish turidir.
- ***Iqtisod klass*** - Eng arzon xizmat ko'rsatish turidir. Odatda iqtisod klassdan talabalar va kam ta'minlanganlar foydalanadi. Ushbu klass dasturlari yuqori darajada bo'lmagan xizmatlarni kam miqdorda taqdim etishni ko'zda tutadi.

Xizmatlar paketi (to‘plami)-turoperator tomonidan yaratilgan bo‘lib, ma’lum xizmatlar to‘plamidan: tashish, joylashtirish, ovqatlanish, ekskursiyalar va h.k.dan iborat turistik mahsulotdir.

Tur va uning paketini shakllantirishda turistlar bilan ishlashning ikki varianti mavjud:

1

Buyurtmali turlar sotilishi

Buyurtmali turlarni sotishda dasturni shakllantirish va xizmatlar tarkibini yaxlitlash turist xohishiga binoan, uning bevosita ishtirokida amalga oshiriladi.

2

Inklyuziv turlar sotilishi

Bu oldindan rejalashtirilgan va dam olishning yoki turizmning ma’lum turi, hamda turistlarning ma’lum ijtimoiy guruhiga va uning yoniga yo‘naltirilgan qat’iy xizmatlar to‘plamidir.

E'tiboringiz uchun
raxmat